

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СІЮЗА СОВЕЦІКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАУНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР і КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР.

№ 7 (707) | Субота, 5 лютага 1949 года. | Цана 50 кап.

ЗА ТВОРЧЫ ЁЗДЫМ

Закончылася дэкада беларускай літаратуры, якая адбывалася ў сталіцы Маскве. За час гэтай дэкады рабочыя і служачыя цэнтры сусветнай культуры і славы змагалі шырока пазнаёміцца з дасягненнямі беларускай літаратуры і мастацтва за апошнія пасляваенныя гады.

Калі за мяжой, у капіталістычных краінах, адбываецца далейшы заняпад і разлажэнне буржуазнай культуры, дык у Савецкім Саюзе створаны ўсе неабходныя ўмовы для поўнага росквіту нацыянальнай на форме і сацыялістычнай на зместу культуры для кожнага народа.

Партыя і Савецкі ўрад працягваюць безупынным клопатам і велізарную ўвагу да развіцця культуры кожнага народа нашай краіны, аказваючы ім усюмерную дапамогу і падтрымку, радуіцца іх кожнаму новаму поспеху. Аб гэтым яскрава сведчаць дэкады літаратуры братніх народаў, што адбываюцца ў Маскве. Нядаўна была праведзена дэкада літоўскай літаратуры, у апошні час дэкада беларускай літаратуры, якая прайшла з велізарным узмацненнем і поспехам. У сваіх выступленнях і выказваннях на творчых нарадах і ў цэнтральным друку грамадскія дзеячы, вучоныя і выдатнейшыя дзеячы літаратуры і мастацтва далі высокую ацэнку беларускай літаратуры. І сапраўды, за апошнія гады яна непазнавальна вырасла, узбагацілася новымі імёнамі, новымі высокакачэўнымі мастацкімі творами, якія праўдзіва паказваюць ваенныя і працоўныя подзвігі беларускага народа, што з поспехам аднаўляе сваю народную гаспадарку і культуру.

За 10 дзён адбыліся літаратурныя вечары з удзелам лепшых беларускіх актараў і мастацкіх калектываў у глыбока маскоўскім завадаў, у Саюзе пісьменнікаў, Акадэміі грамадскіх навук, вучэбных установах сталіцы. Усюды, дзе-б ні выступалі беларускія пісьменнікі і актёры, іх з вялікай радасцю і цікавасцю сустракалі маскоўскія і лужыцкія пісьменнікі і актёры. Дэкада з'явілася новым паказчыкам неарыгінальнай сталінскай дружбы народаў Савецкага Саюза, паказчыкам той велізарнай увагі, якую адае Савецкі ўрад, большасць партыі і асабіста таварыш Сталін разнаму беларускаму культурнаму і сацыялістычнаму на зместу і напярэдняй на форме.

Той поспех і тая цікавасць, якую атрымала беларуская літаратура ў час дэкады ў Маскве, гаворыць аб велізарным роспеч, якое дамагаліся беларускія пісьменнікі пад кіраўніцтвам большасці партыі, у дружнівым супрацоўніцтве з усякай савецкай літаратурай і мастацтвам. Беларускае пісьменства мастацкі і акцёрскі творчасці заўсёды вучыліся ў лепшых перадаючых традыцыях рускай літаратуры і мастацтва, выкарыстоўвалі іх багаты вопыт для свайго творчага развіцця.

Гэты поспех і цікавасць перад савецкай літаратурай і мастацтвам добра паказвае развіццё беларускай літаратуры і мастацтва за апошнія гады, пасля выхрышчэння і разгрому буржуазных нацыяналістаў, якія, служачы замежным капіталістам, вылі палітыку на адрыв беларускай літаратуры і мастацтва ад жыццёвага ўплыву рускай культуры. За перыяд з 18 з'езда КП(б) Беларусі наша літаратура і мастацтва прайшлі пачэсны шлях. З нацыянальна абмежаванай яны вышлі на ўсесаюзную арэну і занялі адно з пачэсных месцаў у сацыялістычнай культуры народаў Савецкага Саюза.

Але савецкім людзям не ўласціва зацікаўнасць і супакоенасць. Нашы дзеячы літаратуры і мастацтва павінны ведаць, што перад імі стаіць велізарны і пачэсны задачы на далейшае развіццё беларускай літаратуры і мастацтва, па стварэнні новых кніг, сцягнутаў і карцін.

Асабліва велізарныя і неадкладныя задачы стаіць перад пісьменнікамі і дзеячамі мастацтва Беларусі ў сувязі з набліжэннем 19 з'езда КП(б) Беларусі, а таксама 2 з'езда савецкіх пісьменнікаў Беларусі. Да гэтых з'ездаў дзеячы літаратуры і мастацтва павінны не толькі прыйсці з новымі творами, але і падсумаваць вынікі свайго творчай працы за пройдзеныя гады, ускрыць недахопы і вызначыць шляхі для пераадолення гэтых недахопаў, якія перашкаджаюць і перашкаджаюць яшчэ ім у творчым роспеч. Партыя патрабуе ад нашых пісьменнікаў, мастакоў, артыстаў, кампазітараў новых высокакачэўных і высокамастацкіх твораў, якія праўдзіва адлюстроўваюць нашу гераічную рэчаіснасць і натхняюць наш народ на новыя творчыя подзвігі па шляху да камунізму. Партыя патрабуе ад нашых пісьменнікаў і дзеячоў мастацтва такіх твораў, якія былі-б вартымі сталінскай эпохі, якія дапамагалі-б партыі ў камуністычным выхаванні нашага народа, якія былі-б выхаванні ўсю глыбіню буржуазнай культуры, бівалі-б перажыты капіталізма ў сувязі з пачэснымі людзей, раскрывалі-б усю веліч нашых савецкіх людзей, нашай савецкай дзяржавы, перавагу яе культуры перад усялякай іншай культурай.

Савецкія пісьменнікі і дзеячы мастацтва павінны яшчэ больш быць звязаны з жыццём, вывучаць яго і ўздываць да вобразнага мастацтва абавязання ўсё тое новае, перадавае, што нясе з сабой нашае, поўнае подзвігаў і гераізма, жыццё. Іх творы павінны выкрываць усё адыходзячае ў нябыт і свяржаць усё перамагаючае, новае, камуністычнае.

Мы ўпэўнены, што дзеячы літаратуры і мастацтва Савецкай Беларусі, натхнёныя вялікімі імямі Леніна—Сталіна, ахопленыя жыццёвамі пачуццямі савецкага патрыятызма, справіцца з ускладненымі на іх задачамі і ў самы бліжэйшы час яшчэ з большым узмацненнем і натхненнем возьмуцца за творчую працу, за стварэнне новых высокакачэўных і высокамастацкіх твораў, тых сталінскай эпохі.

7(6) Беларусі

тыдні пазантатнымі лектарскіх груп і аб'яднанняў чытацка-чытальных звыш і. Асабліва вылучаецца Сморгонскага раёна, яеца тав. Шкляраў. Асабліва вылучаецца Сморгонскага раёна, яеца тав. Шкляраў. Асабліва вылучаецца Сморгонскага раёна, яеца тав. Шкляраў.

а) ха мёртвых вышчавых чыноўнікаў і афіцэраў. Асабліва вылучаецца Сморгонскага раёна, яеца тав. Шкляраў. Асабліва вылучаецца Сморгонскага раёна, яеца тав. Шкляраў.

АДКАЗЫ тав. СТАЛІНА І. В.

на пытанні генеральнага еўрапейскага дырэктара Амерыканскага агенцтва „Інтэрнейшнл Нюз Сервіс“ п-на Кінгсберы СМІТА, атрыманыя 27 студзеня 1949 года

Першае пытанне. Ці будзе Урад СССР гатоў разгледзець пытанне аб апублікаванні сумеснай з Урадам Злучаных Штатаў Амерыкі дэкларацыі, якая пацвярджае, што ні той, ні другі ўрады не маюць намеру прыбегнуць да ваіны адзін супраць другога?

Адказ. Савецкі ўрад гатоў быў-бы разгледзець пытанне аб апублікаванні такой дэкларацыі.

Другое пытанне. Ці будзе Урад СССР гатоў правесці сумесна з Урадам Злучаных Штатаў Амерыкі мерапрыемствы, накіраваныя да ажыццяўлення гэтага Пакта Міру, такія як паступовае разбраенне?

Адказ. Зразумела, Урад СССР мог-бы супрацоўнічаць з Урадам Злучаных Штатаў Амерыкі ў правядзенні мерапрыемстваў, якія накіраваны на ажыццяўленне Пакта Міру і вядуць да паступовага разбраення.

Трэцяе пытанне. Калі ўрады Злучаных Штатаў Амерыкі, Злучанага Каралеўства і Францыі згодзяцца адкласці стварэнне сепарат-

най заходне-германскай дзяржавы да склікання сесіі Савета Міністраў Замежных спраў, прысвечанай разгляду германскай праблемы ў цэлым, ці будзе Урад СССР гатоў зняць абмежаванні, якія былі ўведзены савецкімі ўладамі ў адносінах камунікацый паміж Бярлінам і заходнімі зонамі Германіі?

Адказ. Пры захаванні Злучанымі Штатамі Амерыкі, Вялікабрытаніяй і Францыяй умоў, паданых у трэцім пытанні, Савецкі ўрад не бачыць перашкод для адменны транспартных абмежаванняў з тым, аднак, каб адначасова сылі адменены транспартныя і гандлёвыя абмежаванні, уведзеныя трыма дзяржавамі.

Чацвёртае пытанне. Ці будзеце Вы, Ваша Прэвасходзіцельства, гатовы сустрэцца з Прэзідэнтам Трумэнам у якім-небудзь узаемна-прыёмным месцы для абмеркавання магчымасці заключэння такога Пакта Міру?

Адказ. Я і раней заяўляў, што супраць сустрэчы няма прэрачэнняў.

АДКАЗ І. В. СТАЛІНА НА ТЭЛЕГРАМУ КІНГСБЕРЫ СМІТА

1 лютага генеральны еўрапейскі дырэктар Амерыканскага агенцтва „Інтэрнейшнл Нюз Сервіс“ Кінгсберы Сміт прыслаў з Парыжа І. В. СТАЛІНУ наступную тэлеграму:

„Генералісіму Іосіфу СТАЛІНУ, Крэмль, Масква

Ваша Прэвасходзіцельства, афіцыйны прадстаўнік Белага Дома Чарльз Рос сёння заявіў, што прэзідэнт Трумэн быў-бы рады мець магчымасць радзіцца з Вамі ў Вашынгтоне. Ці будзеце Вы, Ваша Прэвасходзіцельства, гатовы паехаць у Вашынгтон для гэтай мэты? Калі не, то дзе-б Вы былі гатовы сустрэцца з прэзідэнтам?

З глыбокай павагай Кінгсберы СМІТ, генеральны еўрапейскі дырэктар агенцтва „Інтэрнейшнл Нюз Сервіс“

І. В. Сталін накіраваў Кінгсберы Сміту наступны адказ:

„Пану Кінгсберы СМІТУ, генеральнаму еўрапейскаму дырэктару агенцтва „Інтэрнейшнл Нюз Сервіс“ Парыж

Вашу тэлеграму ад 1 лютага атрымаў. Я ўдзячны прэзідэнту Трумэну за запрашэнне ў Вашынгтон. Прыезд у Вашынгтон з'яўляецца даўняшнім маім жаданнем, аб чым я ў свой час гаварыў прэзідэнту Рузвельту ў Ялце і прэзідэнту Трумэну ў Патэсдаме. На жаль, у сучасны момант я пазбаўлены магчымасці ажыццявіць гэта сваё жаданне, таму што ўрачы рашуча прэрачаць супроць майго колькі-небудзь працяглага паездкі, асабліва па моры ці па паветры.

Урад Савецкага Саюза вітаў-бы прыезд прэзідэнта ў СССР. Можна было-б арганізаваць нараду ў Маскве ці ў Ленінградзе, ці ў Калінінградзе, у Адэсе ці ў Ялце,—па выбару прэзідэнта, калі, вядома, гэта не супярэчыць меркаванням зручнасці прэзідэнта.

Калі, аднак, гэта праранова сустрэне прэрачэнне, можна было-б наладзіць сустрэчу ў Польшчы ці ў Чэхаславакіі,—згодна погляду прэзідэнта.

3 павагай І. СТАЛІН. 2 лютага 1949 г.“

Да выбараў народных суддзяў і засядацеляў

НАРОДНЫ СУДДЗЯ

КАРОТКІ зімовы дзень канчаўся, калі ў дзверы кабінета народнага суддзі нехта аспярожна пастукаў.

— Калі ласка, заходзьце, — гукнула Алена Астроўская.

Гэта былі чарговыя наведвальнікі—муж і жонка, рабочыя Мінскага трактарнага завада. Прашлі параіцца па чыста асабістым, як яны занялі, справе.

— Сядзьце і раскажыце,—прамовіла Алена Сідараўна, — ды не саромеся.

Алена Астроўская ўважліва выслухала наведвальнікаў. Потым, калі яны скончылі, загаварыла сама. Гэта была простая і ясная размова савецкага народнага суддзі з савецкімі грамадзянамі. Не ўпершыню яны звярталіся да Алены Астроўскай са сваімі справамі: муляры, ліцейшчыкі, арматуршчыкі і электразваршчыкі. Часамі заходзілі іх жонкі, маткі, каб атрымаць пэўны адказ на тое ці іншае пытанне або парад, як вырашыць тую ці іншую справу.

Часта можна было сустрэць Алену Астроўскую ў паху, у клубе. У часе судовых следстваў у зале паседжанняў заўсёды поўна людзей, якія цікавяцца справай савецкага суддзі.

— Чаму вы кажэце, што сямейныя справы—справы чыста асабістыя?—запыталася Алена Астроўская.—Вы самі ведаеце, што партыя і ўрад працягваюць вялікія клопаты аб умацаванні савецкай сям'і, аб ахове інтарэсаў маці і дзіцяці. Народны суд строга аберагае сямейныя правы і інтарэсы грамадзян Савецкага Саюза.

Свята берагчы савецкія законы народнаму суддзю дапамагаюць самі выбаршчыкі. Вялікія заваёвы Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, запісаныя ў Сталінскай Канстытуцыі, узнікаюць савецкіх людзей на новы працоўныя подзвігі. Учора яшчэ невядомы чалавек сёння стварае такія каштоўнасці, аб якіх ведаюць не толькі ў вобласці, але і ва ўсёй рэспубліцы. Разам з тым, у нас сустракаюцца асобы, якія не прамінаюць выпадку запустыць сваю руку ў грамадскае дабро. Савецкі суд—самы справядлівы і демократычны суд у свеце. Ён заўсёды на вярсе інтарэсаў народа, інтарэсаў сацыялістычнай дзяржавы.

Нядаўна таварыш партыйны адказ да справы Сушанкова і Гарэцкага

мадскага заду—народны суд аберагае асабістую маёмасць савецкіх грамадзян.

Паўны час нейкі Курачкін лічыўся сваім хлопцам сярод моладзі трактарнага завада. Ён умеў сказаць трыны жарт, выконваў некаторыя ролі ў клубных паступках. Праўда, сяброў крыху пасярожалі надобрасуменнасць Курачкіна да мітусівай дзейнасці «артыста», як яго тут называлі. Тым больш, што то ў аднаго, то ў другога раптам знікла некаторыя рэчы: святочныя каштоўны, кофдры, чмаданы, білізны, павешаныя на дзверы для сушы.

— Навошта табе гэта плаціць?—запытала аднойчы ў Курачкіна адна жанчына, застаўшы, як той зніў яго з вяржукі і згортаў у скрутак.

— Для спятакі, — крыху разгубіўшыся, адказаў Курачкін.—Паставім п'есу—тады прынясу.

Яго злавілі, калі ён перахоўваў два ўкрадзеныя чмаданы. За такіх «артыстычных» справах Курачкін атрымаў 10 год зняволення. Суд высветліў, што за кароткі час гэты злодзей абабраў 10 чалавек.

Суддзя Алена Астроўская ўдумліва і заклапочана разбірае кожную справу. Мы спадзяваліся ўбачыць старшыню суда пазьямога суровага чалавек з сівымі скронямі, з непадушным строгім позірк. Але ўсё наша ўяўленне адразу знікла, калі прывітаўшыся, мы пачулі малады і крыху гарэзны голас комсамоўкі:

— Вы хочаце раскажаць пра мяне выбаршчыкам? Ды я толькі тры гады працую ў судзе.

— У гэтым часу гэтай маладой жанчыны абавязкова ўсё сваё асабістае, пераважна, у гэтым у дзеянні. Таму што яна выдана за імя народа,

рэспублікі. Тады знікае ў яе вачах гарэзанасць, і гучны голас сурова і ўрачыста вымаўляе ў напружанай нішчы залі словы: «Імя Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі»... Гэта заўсёды толькі пасля таго, калі няма ніякага сумнення, што справа высветлена ад пачатку і да канца.

Алена Астроўская добра ведае жыццё, яна настойліва вучылася. Спіраш п'онерскі атрад, заняты ў школе. Потым комсамол і юрыдычны інстытут. Пасля мабільна-завы бацькі на фронт у 1942 годзе Алена Астроўская, як старэйшая ў сям'і, вымушана была перайці на вытворчасць, каб дапамагчы выхоўваць сваіх меншых братоў і сясцёр. Аднак, вучоба яна не кінула, займаўся завочна. Часта прыходзілася праседжаць за калектывамі да чатырох гадзін ночы. Тады ўся краіна жыла ў напружанай барацьбе з фашысцкімі захопнікамі, і Алена Астроўская цэлы дзень не адыходзіла ад станка, вырабляючы дэталі для самалётаў.

Яе выбары сакратаром комсамоўскай арганізацыі завада. Яна арганізавала сацыялістычнае сярод моладзі, каб яшчэ больш павялічыць выпуск прадукцыі і гэтым самым паскорыць разгром гітлераўскай захопніцкай арміі.

Работа ў п'онерскіх і комсамоўскіх арганізацыях вельмі многа дала Алене Астроўскай для пазнейшай працы ў якасці суддзі. Інакш, вітаючыся пасля дзённай работы дадому, суддзя думае пра дзяржаўныя экзамены, якія яна павінна неўзабаве здаваць, каб закончыць юрыдычны інстытут.

Яна прыпамінае многія разгледжаныя ёю справы. З ёй сустракаюцца і прыветліва вітаюцца будаўнікі і рабочыя трактарнага гіганта: муляры і слесары, арматуршчыкі і ліцейшчыкі. Яна ведае іх, і яны ве. Закончыўшы паспяхова свой працоўны дзень, яны ідуць з агромністым похлуп на адпачынак. Пасля вачеры многія з іх пойдучы ў тэатр, кіно, у вясчэрня школы, да сваіх сяброў. І нішто не парушыць іх звышці, іх творчай радасці, далёкіх вялікай Сталінскай Канстытуцыяй.

М. ПАСЛЯДОВІЧ.

Дэкада беларускай літаратуры ў Маскве

Літаратурныя вечары

Вечар у Акадэміі грамадскіх навук адкрыў К. Федзін. З уступным словам выступіў сакратар ЦК КП(б)В тав. М. Т. Іаўчук.

Тав. Іаўчук расказаў прысутным аб поспехах, дасягнутых беларускімі пісьменнікамі за апошні час, і аб задачах беларускай літаратуры.

І. Колас, А. Куляшоў, П. Глебка, К. Кірэнка, М. Калачынскі, М. Тэнк, П. Панчанка, М. Засім, А. Русак прачыталі свае творы.

Паэты-перакладчыкі Б. Ірынін, С. Гарадзенькі, Н. Федарэнка выступілі з чытаннем вершаў беларускіх паэтаў на рускай мове.

Кандыдат філалагічных навук В. Новікаў ад імя навуковых работнікаў і асіпірантаў Акадэміі перадаў падлімае большае прывітанне майстрам беларускай літаратуры.

Цікава прайшла сустрэча беларускіх пісьменнікаў са слухачамі і выкладчыкамі Ваенна-Палітычнай акадэміі імя Леніна.

Вечар адкрыў намеснік генеральнага сакратара Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР К. Сіманаў.

Пасля ўступнага слова П. Калаціна прачыталі свае творы П. Броўка, М. Танк, В. Вітка, Э. Агніцвёт, П. Пестрак, І. Шамякіна і інш.

К. Сіманаў, А. Пракоф'еў, В. Звягінцава, В. Раждзественскі і іншыя пазнамілі слухачоў са сваімі перакладамі вершаў беларускіх паэтаў на рускую мову.

30 студзеня з выключным поспехам прайшоў вечар у клубе студэнцкага горака.

Вечар адкрыў Н. Ціханаў. Уступнае слова — І. Гутарава.

Свае творы чыталі П. Броўка, П. Глебка, К. Кірэнка, П. Панчанка, А. Вялюгін, В. Вітка, І. Грабоўці, М. Лужанін.

Перакладчыкі Н. Ціханаў, Т. Стрэншэва, В. Сямілін і студэнты філалагічнага факультэта Маскоўскага ўніверсітэта прачыталі свае пераклады вершаў паэтаў Беларусі на рускую мову.

Выкладчыкі ўніверсітэта С. Васіленка ад імя студэнтаў і прафесарска-выкладчыцкага складу перадаў прывітанне і падзяку беларускім пісьменнікам.

Вечар у клубе работнікаў Кіраўніцтва справамі Савета Міністраў СССР адкрыў

А. Жараў. Пасля ўступнага слова Я. Шарахоўскага з чытаннем твораў выступілі: А. Куляшоў, М. Танк, М. Лужанін, П. Пестрак, А. Зарыцкі, Э. Агніцвёт, У. Краўчанка, А. Русак.

Пераклады твораў беларускіх паэтаў на рускую мову прачыталі Б. Ірынін і М. Патровых.

1 лютага на вечары ў Цэнтральным ДOME работнікаў мастацтва, на якім старшынстваваў В. Вішнеўскі, пасля ўступнага слова І. Гутарава прачыталі свае творы К. Кірэнка, П. Панчанка, М. Танк, А. Зарыцкі, М. Калачынскі, А. Вялюгін, І. Грабоўці, А. Русак.

Удзельнікі вечара паэты-перакладчыкі Н. Браун, В. Ірынін, Д. Оейн, В. Звягінцава выступілі з чытаннем вершаў беларускіх паэтаў на рускай мове.

Адбыўся вечар у рэдакцыі газеты «Соцыялістычнае земляробства». Уступнае слова зрабіў М. Кірычэвіч.

У вечары прынялі ўдзел К. Бірэнцка, А. Вялюгін, І. Мележ, М. Засім, А. Русак.

Вечар адбыўся таксама ў Палацы піонераў.

2 лютага Славянскі камітэт СССР калядзіў вечар сустрэчы з беларускімі пісьменнікамі.

Таварышы М. Т. Іаўчук, які выступіў з уступным словам, ад імя дэлегацыі майстроў беларускай літаратуры перадаў прывітанне Славянскаму камітэту СССР.

Свае вершы, прысвечаныя дружбе славянскіх народаў, прачыталі А. Куляшоў, М. Танк, П. Панчанка і інш.

У сустрэчках беларускіх пісьменнікаў з грамадскаю сталіцай прымаў ўдзел і майстры беларускай сцэны.

З шырокай канцэртнай праграмай выступілі Беларускі Дзяржаўны ансамбль песні і таца пад кіраўніцтвам народнага артыста СССР Р. Шырма, а таксама дэлегацыя мастацтва: Л. Александровіч, І. Валочіна, Р. Млодз, В. Мальцова, А. Абухавіч, Н. Ворвуаў, цымбалісты С. Навіцкі і Х. Шмельнін.

Асаблівым поспехам у Маскве вылучыліся выступленні салістаў тэатра оперы і балета Н. Ворвуава, Л. Александровіч, І. Валочіна і танцавальнай групы А. Самбля песні і таца.

дачы знаёмства не толькі з поўным зборам твораў Янкі Купалы, але і з першымі кніжачкамі маладых аўтараў.

Штодзённая выстаўка наведваюць сотні людзей, якія пацікавацца самай радаснай водгукай аб росце беларускай літаратуры.

«Выстаўка робіць прыемнае ўражанне, — піша інструктар аддзела прапаганды і агітацыі ЦК ВЛКСМ А. Шарфэнаў. — Адчуваецца сіла нашых братніх літаратур, іх багацце і росквіт».

«Прыгожа аформленыя кнігі, сакавіта беларуская мова радуецца і хваляецца рускага чытача. З неабудным уражаннем я назімаўся з выстаўкай. Усе, кажацца тут, дыхае баскондай песняй», — піша другі наведвальнік.

Многія наведвальнікі падрабязна знаёмяцца з творамі і з біяграфіяй пісьменнікаў. За дзесяць дзён выстаўку наведала каля васьмі тысяч чалавек.

артыстаў рэспублікі. Яно заслужана імі пільнай шматгадовай працы, таленавіта створанымі вобразамі, адданым служэннем беларускаму саветскаму мастацтву.

Дзесяткі новых дэячоў, заслугі якіх прыняты народам, узбагацілі нашу мастацтва. Яны выхаваны партыяй, жыццёвым савецкім дадам, яны, як і ўвесь магутны атрад працаўнікоў мастацтва БССР, салучылі сваё творчае жыццё з пачаснымі задачамі ідэагна выхавання працоўных.

Валікі гонар — насьце высокае званне дарожнага артыста, мастака, заслужанага дэяча мастацтва, заслужанага артыста рэспублікі. У гэтым званні ўзаслоблена пачуццё патрыятычнага адзінства мастака са сваім народам.

Але ці азначае гэта, што дзеячы мастацтва, якім прысвоены патэсны ганаровы званні, суаюаюцца імі, падліцаць выкананню свайго творчага і грамадска абавязку перад Радзімай? Не. Савецкаму мастаку не ўласціва самазахапленне і заапакоенасць, якія заўсёды былі і ёсць адвечнымі і смяротнымі ворагамі сапраўднага мастацтва, а савецкага тым больш. Гейні рускага тэатра К. С. Станіслаўскі пісаў у свой час: «Чым лавіны быць вы, артысты сучаснасці? Вы павіны быць перш за ўсё жыццём людзьмі і несьці ў сваіх сэрцах тым новым ідэям, якія павіны дапамагчы ўсім вам, сучасным людзям, выпрацаваць у сабе новую свядомасць».

А каб быць сапраўды новымі людзьмі і несьці ў сэрцах новыя ідэі — незгасальнае палымнае гарэне творчых пошукаў, ідэйных уздзігаў, настоеннае ўзбагачэнне і пашырэнне свайго марыскіснага светапогляду — трэба ўвесь час ісці наперад. Нельга ўзяць мастака, артыста, рэжысёра, кампазітара, які атрымаў народнае прызнанне і на гэтым супакоіцца. Такі мастак

творчы мяртвак, а не жывы чалавек, аб якім пісаў К. С. Станіслаўскі.

У барацьбе за мастацтва, прасякнутае глыбокай большэвіцкай партыйнасцю, трэба перамагчы інакш шмат пераходоў і цяжкасцей, якія неабходны на яго шляху.

У лютым гэтага года снаўнаецца гадавіца дзін пастановы ЦК ВЛКСМ аб оперы «Вялікая дружба» Мурадзіна. А ці могуць нашы кампазітары, майстры музыкі свазаць сёння, што яны зрабілі ўсё, каб выканаць гістарычныя рамёны партыі? Не, бо за мінулы год з'явілася інакш німама твораў з фармалістычнымі хібаі, твораў прырмтыўных і проста слабых.

Савецкі глядач патрабуе, каб тэатральнае мастацтва было прасякнута перадавымі ідэямі сталінскай эпохі, прырмтыўна партыйнасцю. А ці можа інакш у нашых тэатрах спектакляў, не сагрэтых гарачым дыханнем партыйнасці ў рэжысёрскай і актёрскай трактоўцы?

І выяўляе беларускае мастацтва, скульптура дамагаюцца сваіх поспехаў толькі ў барацьбе з фармалізмам, натуралізмам, прырмтыўзмам — з'яваі, якія перашкаджаюць яго росту.

Рост савецкага мастацтва — гэта няспынная працэ барацьбы новага са старым, адміраючым, і майстры мастацтва ідуць і павіны ісці ў авангардзе гэтай барацьбы.

Хутка адбудзецца XIX з'езд камуністычнай партыі большэвікоў Беларусі. Рашэнні з'езда вызначыць далейшы шлях росту народнай гаспадары і культуры БССР, тым самым вызначыць і далейшы шлях развіцця беларускага савецкага мастацтва. Ідуць па гэтым шляху разам з народам, нашы майстры мастацтва апраўдаюць свае высокія званні і інакш больш памножаць сваіх творчых поспехаў, інакш больш прынесуць у карысці роднай большэвіцкай цар

Паседжанне паэтычнай секцыі

На паседжанні секцыі паэзіі Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР былі абмеркаваны новыя творы беларускіх паэтаў: кніга «Комуністы» А. Куляшова, паэма П. Броўкі «Новыя бераті», вершы М. Танка і анталогія беларускай паэзіі, выдадзена ў Ленінградзе.

У дакладзе аб паэме А. Куляшова «Новыя бераті», змешчанай у зборніку «Комуністы», прафесар М. Дабрынін адзначыў, што новая паэма А. Куляшова з'яўляецца радаснай з'явай у сучаснай савецкай паэзіі. Паэма характэрна сваёй партыйнай актуальнасцю, праўдзівасцю паказу жыцця, жыццёва паэтычнай мовы. Радзіма і народ, любоў і праца арганічна салучаюцца ў паэме. Паэт здолеў абгуціць пачуцці і ідэалы савецкага народа-будуаўніка. У гэтым заключаецца каштоўнасць і сіла паэмы.

Высокую ацэнку маскоўскіх паэтаў таксама атрымаа паэма Пётруса Броўкі «Новыя бераті», прысвечаная паказу новай сацыялістычнай вёскі.

Значна ўвага прысутных была адддзена абмеркаванню анталогіі беларускай паэзіі, выдадзенай у Ленінградзе.

Адначасова каштоўнасць выдання анталогіі, якая шырока знаёміць савецкага чытача з развіццём новай беларускай паэзіі, паэты і перакладчыкі зрабілі пад каштоўных заўваг на якасці перакладаў, па падбору матэрыялаў, а таксама на якасці ўступнага артыкула да анталогіі. «Уступны артыкул агучылі, — гаворыць Барыс

Турганав. — Ён можа характарызуе асаблівасці беларускай паэзіі. У анталогіі чамусьці не прадстаўлены такія выдатныя творы, як паэма Янкі Купалы «Над ракой Арэсай», а таксама многія іншыя творы».

Разам з тым было адзначана, што ў перакладах удзельнічала невялікая група паэтаў і перакладчыкаў, чаго неабходна пазбегнуць пры выданні анталогіі ў Маскве.

Е. Далматовскі выказаў думку, што нельга даручаць пераклады твораў аднаго паэта розным перакладчыкам, у выніку чаго зачасную губляецца творчая індывідуальнасць паэта.

У абмеркаванні анталогіі прынялі ўдзел С. Гарадзенькі, В. Турганав, П. Броўка, С. Ірынін, Н. Браун, П. Глебка, В. Раждзественскі і іншыя.

Аляксандр Твардоўскі і Нікалай Ціханаў выказалі некалькі цікавых думак аб развіцці беларускай паэзіі, якая заапакоіла адно з выдучых месц сярэд літаратуры народаў СССР. Унаследаваўшы рэвалюцыйныя традыцыі перадавой рускай літаратуры, а таксама лепшыя здыбкі сучаснай савецкай літаратуры, беларуская паэзія, існа звязаная з народнай творчасцю, здолеа пазбегнуць многіх шкодных уплываў і, асабліва, фармалізма. Беларуская паэзія — актуальная, метафізічная, бліжэй і зразумелая народным масам.

Цінер да выдання ў Маскве рыхтуецца найбольш поўная анталогія. Над перакладамі працуюць лепшыя рускія паэты.

ЧАСОПІСЫ „ПОЛЫМЯ“ І „БЕЛАРУСЬ“ ЗА 1948 ГОД

На камісіі крытыкі Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР былі разгледжаны часопісы «Полымя» і «Беларусь» за 1948 год, а таксама газета «Літаратура і мастацтва».

Гадоўная ўвага прысутных была звернута на адставанне крытыкі і бібліяграфіі ад росу літаратуры. Артыкулы, змешчаныя ў часопісах і газеце, носяць агульны і паверховы характар, — гаворыць дацэнт С. Васіленка. — А часома бываюць памылковымі і шкоднымі. Такімі з'яўляюцца артыкулы Барата аб фальшывым Аўчыннай ваіны, прафесара Неймана аб Чарнышэўскім, М. Смолькіна аб газеце «Наша ніва». Многія важныя пытанні развіцця беларускай літаратуры не аддадзены належнай ўвага. Так, напрыклад, да гэтага часу вельмі слаба адлюстраваны ўплыў перадавой рускай літаратуры на развіццё беларускай. Наме інакш і сур'ёзных работ з глыбокім навуковым аналізам лепшых твораў беларускай літаратуры. Недапушчальным з'я-

ляецца і той факт, што раман М. Садзівіча і Я. Лывова «Георгі Скарына», іюдыны па сваіх ідэйных установах, не раскрытыкаваны на старонках друку. А якраз, крытыкуючы гэтую кнігу, можа на было-б разгарнуць барацьбу з касмапалітызмам і нізкапаважствам перад буржуазным Захадам.

Скромнаў звярнуў увагу на неабходнасць больш шырокага вывучэння фальшывага ў ўмаваанне сувязі братніх літаратур народаў СССР. Камісіяй нацыянальных літаратур пры Саюзе савецкіх пісьменнікаў СССР сумесна з Праўдленіем Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР будзе намечаны рад мерапрыемстваў па палепшанню становішча беларускай крытыкі.

В. Кажэўнікаў спыніўся на рабоце аддзелаў крытыкі і бібліяграфіі ў часопісах, на палепшанні работы рэдакцэі.

На паседжанні выступілі таксама І. Гутараў, М. Дабрынін, Я. Шарахоўскі і іншыя крытыкі і пісьменнікі.

На мастацкай выстаўцы

1 студзеня ў Саюзе савецкіх мастакоў СССР адбылося абмеркаванне выстаўкі работ беларускіх мастакоў.

Дакаладчы, мастацтвазнаўца т. Мелікадзе, падрабэсці метафізічнасць, жыццёвасць і актуальнасць карцін беларускіх мастакоў. Асноўныя раздзелы выстаўкі прысвечаны партызанскай тэматыцы, паказу сучаснага жыцця, геразіму савецкіх воінаў. Аднак, усе важныя тэмы нашай сучаснасці беларускі мастак інакш не вычарпалі.

Далей дакладчы падрабязна спыніўся на аналізе асноўных работ, прадстаўленых на выстаўцы, адначасна пды па неахопаванні ў вырашэнні ўзятых тэм. Найбольш ацэнку атрымаа работа лаўрата Сталінскай прэміі скульптара З. Азгура, карціна В. Волкава «Вузаўцы» і У. Сухаверхава

«За родную Беларусь». Работа Х. Ліўшыца «Перадача баявой зброі» была падвергнута суровай і справядлівай крытыцы.

Народны мастак СССР Б. Іагансон у сваім выступленні адзначыў, што некаторыя беларускія мастакі можа працуюць над удааснасленнем свайго майстэрства, можа вучацца ў жыцці. Многія важныя тэмы сучаснасці вынілі з поля іх зроку. Слаба адлюстравана тэма індустрыялізацыі, а таксама такая важная падзея ў жыцці беларускага народа, як перасяленне з зямлянак у новыя дамы. Многім карцінам нестасе вобразнага раскрыцця тэмы; яны носяць эскызны і фрагментарны характар.

У абмеркаванні прынялі ўдзел А. Герасімеў, М. Мацізэр, Е. Кірыць і іншыя.

ВЫСТАўКА БЕЛАРУСКАЙ КНІГІ

Вялікую ўвагу маскоўскіх пісьменнікаў і чытачоў выклікала выстаўка беларускай кнігі ў Цэнтральным ДOME літаратуры. Тут прадстаўлены даваенныя і пасляваенныя выданні беларускай літаратуры.

Выстаўка адкрываецца творамі В. І. Леніна і І. В. Сталіна, выдадзенымі на беларускай мове, а таксама грамадска-налітычнай літаратурай.

Наступны раздзел знаёміць чытача з перакладамі твораў класікаў рускай, украінскай і іншых братніх літаратур на беларускую мову.

Шырока прадстаўлены творы Янкі Купалы, Якуа Коласа, Змітрака Бядулі, Пётруса Броўкі, Кузьмы Чорнага, Эдуарда Самуіленка, Пятра Глебкі, Янкі Маўра, Міхася Лынькова, Аркадыя Куляшова, Максіма Танка, Кандрата Крапіва, Мілена Панчанкі, Элі Агніцвёт, Піліпа Пестрака і іншых беларускіх пісьменнікаў. Тут гле-

дачы знаёмства не толькі з поўным зборам твораў Янкі Купалы, але і з першымі кніжачкамі маладых аўтараў.

Штодзённая выстаўка наведваюць сотні людзей, якія пацікавацца самай радаснай водгукай аб росце беларускай літаратуры.

«Выстаўка робіць прыемнае ўражанне, — піша інструктар аддзела прапаганды і агітацыі ЦК ВЛКСМ А. Шарфэнаў. — Адчуваецца сіла нашых братніх літаратур, іх багацце і росквіт».

«Прыгожа аформленыя кнігі, сакавіта беларуская мова радуецца і хваляецца рускага чытача. З неабудным уражаннем я назімаўся з выстаўкай. Усе, кажацца тут, дыхае баскондай песняй», — піша другі наведвальнік.

Многія наведвальнікі падрабязна знаёмяцца з творамі і з біяграфіяй пісьменнікаў. За дзесяць дзён выстаўку наведала каля васьмі тысяч чалавек.

артыстаў рэспублікі. Яно заслужана імі пільнай шматгадовай працы, таленавіта створанымі вобразамі, адданым служэннем беларускаму саветскаму мастацтву.

Дзесяткі новых дэячоў, заслугі якіх прыняты народам, узбагацілі нашу мастацтва. Яны выхаваны партыяй, жыццёвым савецкім дадам, яны, як і ўвесь магутны атрад працаўнікоў мастацтва БССР, салучылі сваё творчае жыццё з пачаснымі задачамі ідэагна выхавання працоўных.

Валікі гонар — насьце высокае званне дарожнага артыста, мастака, заслужанага дэяча мастацтва, заслужанага артыста рэспублікі. У гэтым званні ўзаслоблена пачуццё патрыятычнага адзінства мастака са сваім народам.

Але ці азначае гэта, што дзеячы мастацтва, якім прысвоены патэсны ганаровы званні, суаюаюцца імі, падліцаць выкананню свайго творчага і грамадска абавязку перад Радзімай? Не. Савецкаму мастаку не ўласціва самазахапленне і заапакоенасць, якія заўсёды былі і ёсць адвечнымі і смяротнымі ворагамі сапраўднага мастацтва, а савецкага тым больш. Гейні рускага тэатра К. С. Станіслаўскі пісаў у свой час: «Чым лавіны быць вы, артысты сучаснасці? Вы павіны быць перш за ўсё жыццём людзьмі і несьці ў сваіх сэрцах тым новым ідэям, якія павіны дапамагчы ўсім вам, сучасным людзям, выпрацаваць у сабе новую свядомасць».

А каб быць сапраўды новымі людзьмі і несьці ў сэрцах новыя ідэі — незгасальнае палымнае гарэне творчых пошукаў, ідэйных уздзігаў, настоеннае ўзбагачэнне і пашырэнне свайго марыскіснага светапогляду — трэба ўвесь час ісці наперад. Нельга ўзяць мастака, артыста, рэжысёра, кампазітара, які атрымаў народнае прызнанне і на гэтым супакоіцца. Такі мастак

творчы мяртвак, а не жывы чалавек, аб якім пісаў К. С. Станіслаўскі.

У барацьбе за мастацтва, прасякнутае глыбокай большэвіцкай партыйнасцю, трэба перамагчы інакш шмат пераходоў і цяжкасцей, якія неабходны на яго шляху.

У лютым гэтага года снаўнаецца гадавіца дзін пастановы ЦК ВЛКСМ аб оперы «Вялікая дружба» Мурадзіна. А ці могуць нашы кампазітары, майстры музыкі свазаць сёння, што яны зрабілі ўсё, каб выканаць гістарычныя рамёны партыі? Не, бо за мінулы год з'явілася інакш німама твораў з фармалістычнымі хібаі, твораў прырмтыўных і проста слабых.

Савецкі глядач патрабуе, каб тэатральнае мастацтва было прасякнута перадавымі ідэямі сталінскай эпохі, прырмтыўна партыйнасцю. А ці можа інакш у нашых тэатрах спектакляў, не сагрэтых гарачым дыханнем партыйнасці ў рэжысёрскай і актёрскай трактоўцы?

АБМЕРКАВАННЕ ТВОРАў БЕЛАРУСКІХ ПРАЗІКАў

2 лютага ў Бюро нацыянальных камісій Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР былі абмеркаваны новыя творы беларускіх празікаў — «Глыбокая пільна» І. Шамякіна, «Вяснянка» Т. Хадкевіча і зборнік «Гарачы жыццё» І. Мележа.

Высокую ацэнку атрымаа аповесць Івана Шамякіна «Глыбокая пільна», у якой аўтар здолеў стварыць высокамастацкія вобразы і пазавяць арганізуючую ролю большэвіцкай партыі ў партызанскім руху, маральна-палітычна адзінства савецкага народа. Вобразы партызанскіх камандзіраў, радавых партызан індывідуалізаваны. Іны не падобны адін да другога. Пейзаж у аповесці з'яўляецца актыўнай сілай, ён дапаўняе і паглыбае мастацкую характарыстыку персанажаў. Разам з тым, з'яўра было ўказана на цэлы рад недахопаў, якіх неабходна пазбегнуць пры выданні аповесці на рускай мове.

Падрабязна была абмеркавана і аповесць Тараса Хадкевіча «Вяснянка». Іна радуе чытача сваёй сажэжасцю і актуальнасцю тэмы. Па-новаму паказаны ў аповесці людзі сацыялістычнай вёскі і ўзаемаадносіны паміж імі. Але Тарас Хадкевіч не заўсёды дае поўныя і пераканаўчыя характарыстыкі дэючым асобам, не раскрывае іх пачуцці і перажыванні. Аповесць «Вяснянка» перакладзена на рускую мову і бу-

дзе выдадзена ў 1949 годзе асобным выданнем.

Аб росце беларускай прозы сведчыць і аповесць Івана Мележа «Гарачы жыццё». Добра паказаны ў аповесці людзі новай сацыялістычнай вёскі, іх любоў да працы, клопаты аб грамадскай гаспадарцы.

Разам з тым, аповесці неабходна даць большую ідэйную нагрукку. Іван Мележ — адрольны празіка, і ад яго можна патрабаваць большага. Кароткія апавяданні, змешчаныя ў зборніку «Гарачы жыццё», сведчаць аб тым, што І. Мележ умеа добра будаваць сюжэт, дае цікавыя дымлагі.

Прысутнымі быў адзначаны той факт, што ў беларускай крытыцы інакш няма лубанешных работ аб новых празічных творах. Крытыка зачасную носіць паверховы характар, з'яўляецца каментатарскай, не дае глыбокага навуковага аналізу твораў, прыніжаючы і абдыняючы тым самым значныя дасягненні беларускай прозы, якая смела і ўпэўнена вярчыць наперад.

Многія творы беларускіх празікаў перакладзены, а многія перакладчыкі на рускую мову і хутка стануць дадаткам усеагульнага чытача.

У абмеркаванні ўдзельнічалі Скірыў, Л. Сейфуліна, Я. Шарахоўскі, С. Лапаў, С. Родаў, грузінскі раманіст Чыганшвілі, М. Дабрынін, Л. Ваць і іншыя.

Свята беларускай культуры

Большэвіцкая партыя, савецкая ўлада забяспечылі небылавы росквіт беларускай культуры — нацыянальнай на форме і сацыялістычнай на зместу.

Дэкада беларускай літаратуры ў Маскве ажыравя прадэманстравала, якія невычэрпаны творчыя магчымасці працоўных мас раскрыла Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя.

Б

(Да 11-годдзя з дня смерці)

УЗНЯЦЬ ЯКАСЦЬ КІНОАБСЛУГОЎВАННЯ

У вадны студзеня ў Мінску адбылася рэспубліканская нарада кіраўнікоў абласных аддзяленняў кінофікацыі і дырэктараў кантор Галоўкінопраката, скліканая Міністэрствам кінематографіі БССР.

Намеснік Міністра кінематографіі т. Сакалоўскі зрабіў даклад аб выніках працы кіносеткі за мінулы год і аб мерапрыемствах на палешанню дзейнасці кінофікацыі і праката на 1949 г.

У сваім дакладзе т. Сакалоўскі адзначыў рост кіносеткі ў мінулым годзе на 71 кіноўстаноўку ў параўнанні з 1947 годам. Дыпер па рэспубліцы налічваецца 864 кіноўстаноўкі, з якіх — сельскіх кіноперасоў 517, сельскіх і калгасных кіноўстаноўкі — 173.

Ік-жа працаваў кіноўстаноўкі і кіноперасоўкі рэспублікі ў мінулым годзе?

Пераважная частка работнікаў кінофікацыі не зразумела важнасці рашэння Савета Міністраў ССРСР «Аб палешанню кіноабслугоўвання насельніцтва і павелічэнні прыбыткаў ад кіно» і ў сваёй практычнай дзейнасці слаба змагалася за выкананне гэтага рашэння. Сярод работнікаў кінофікацыі не разгорнута сацыялістычнае спаборніцтва, адсутнічае сапраўднае большавіцкае кіраўніцтва грым спаборніцтвам, у выніку чаго праца многіх кіноўстаноўак і кіноўстаноўкі была пущана на самайсе.

Слаба правяралася і кантралявалася дзейнасць сельскіх кіномеханікаў, раённых і абласных кіноўстаноўкі.

Непазбежным вынікам усяго гэтага была нізкая якасць культурнага абслугоўвання гледачоў у многіх раёнах і абласных рэспублікі. Частая выадкі, калі ў кіноўстаноўках холадна, наўтульна, брудна, дрэнна рэкламуруцца асобныя кінофілмы. Амаль адсутнічае масава-растлумачальная работа вакол філмы. Масовыя дзеі, радзі, рэкламныя стэндзі не скарыстоўваюцца ў поўнай меры для рэкламы філмаў.

Такое становішча не магло не адбіцца на выкананні фінансаванага плана Міністэрства кінематографіі.

Перадчытаўшы адзначаныя недахопы ў працы кінофікацыі і праката, дакладчыкі амаль не сказалі, што-ж зрабіла Міністэрства кінематографіі, каб своечасова даяразіць шматлікія хібы ў дзейнасці абласных кіраўніцтваў і раённых аддзяленняў кінофікацыі. Трэба думаць, што Міністэрства ведала аб недазважлівым стане іх працы, але якія захады былі прыняты ім для ліквідацыі іх ўнікненняў недахопаў — аб гэтым у дакладзе бадай нічога не сказана.

Большасць выступалючых адзначыла, што сельскі кіномеханік, якому даручана вялікая і адказная справа кіноабслугоўвання калгасных мас, знаходзіцца па-за ўвагай, пачынаючы ад раённых аддзяленняў кінофікацыі і праката і канчаючы Міністэрствам кінематографіі. Кіномеханік рэдка бачыць газету, часопіс, бо ўвесь час курсіруе па маршруце, а вярнуўшыся з пасяджэння, ён вымушаны хуткай ехаць дамоў, бо ў раённых кантрах няма інтэрнату для кіномеханікаў, няма чырована кутка, дзе-б можна было пачытаць газету, часопіс, паслухаць даклад, гутарку і г. д. Не толькі палітычным росту, а і вытворчай кваліфікацыі кіномеханіка надзецца

вельмі мала ўвагі, у выніку чаго мае месца існаванне кінофілмаў, апаратуры.

Аб працы сельскіх кіномеханікаў гаварылі т. т. Дамброўскі (Бабуўск), Жук (Мінская вобласць), Узянок (Пінск) і іншыя.

Сур'ёзным пытаннем стаў падбор дырэктараў раённых і гарадскіх кіноўстаноўкі. Паўная частка з іх — людзі палітычна малапільныя, абывацка да патрабавання гледача. Некаторыя з іх скарыстоўваюць сваю пасадку для фінансавых злоўжыванняў. Так, пры правярцы фінансавымі органамі Навагрудскага кіноўстаноўкі было выяўлена, што са 105 гледачоў з білетаў, купленымі ў касе, было толькі 29 чалавек.

На нарадзе выступіў старшыня Камітэта палітвасветустану пры Савете Міністраў БССР т. Мінковіч. Ён унёс прапанову больш пільна спалучаць работу сельскіх кіноперасоўак і раённых кіноўстаноўкі з працай хат-чытальняў і Домаў сацыяльнай культуры.

Некаторыя ўдзельнікі нарады (т. Раскін, т. Бабуўск, і інш.) слухна зазначылі, што было-б вельмі важна, каб і сельсоветы бліжэй зацікавіліся працай кіноперасоўак. На жаль, было-б увесці ў практыку работу сельсоветавых заслухоўвання на сесіях справаздач аб працы кіноперасоўкі і тым самым прыцягнуць увагу да яе працы шырокіх калгасных і сямейных мас.

Многія ўдзельнікі нарады звярнулі ўвагу на тое, што некаторыя сельскія органы наогул мала цікавіцца працай раённых аддзяленняў кінофікацыі. Так, 9 раённых аддзяленняў Паліцкай вобласці і да гэтага часу чакаюць, калі заслухоўваць справаздачы аб іх дзейнасці на пасяджэннях райвыканкомаў.

Узняць якасць і культуру паказаў кінофілмаў у вёсцы і ў горадзе — асноўнае пытанне, па якому выступала пераважная большасць удзельнікаў нарады. Яны правялі ўважліва на неабходнасць хуткай выканання фінансаванага плана, зацверджанага ўрадам на Міністэрствам кінематографіі, і разам з тым мала было сказана, што пасляховае выкананне фінансаванага плана знаходзіцца ў непасрэднай залежнасці ад павышэння ідэйна-палітычнай свядомасці работнікаў кінофікацыі і праката, ад іх сацыялістычных адносін да працы.

Вось чаму важна было-б выпрацаваць канкрэтныя мерапрыемствы па ўзніццю і палешанню ідэйна-масавай працы сярод работнікаў кінофікацыі і праката, мерапрыемствы па арганізацыі шырокай грамадскай горада і вёскі на дапамогу справе кіноабслугоўвання насельніцтва і вылучыць гэтыя мерапрыемствы асобнай групай пытаняў першаступеннай важнасці.

У канцы нарады выступіў Міністр кінематографіі БССР т. І. Красоўскі. Ён падаргуў работу ўсёй нарады і паставіў перад работнікамі кінофікацыі рад неадкладных заадач, вырашэнне якіх павінна дапамагчы паспяховаму выкананню ўказаннаў партыі і ўрада па кіно і выкананню плана 1949 года.

Удзельнікі нарады распрацавалі і прынялі ўмывы сацыялістычнага спаборніцтва, згодна з якім работнікі кінофікацыі і праката абавязаліся дэтармінава закончыць гадавы план кінофікацыі рэспублікі і кіноабслугоўвання гледачоў.

Канцэрт беларускай сімфанічнай музыкі

Гэтымі днямі ў залі Дома афіраў адбыўся канцэрт сімфанічнай музыкі. Праграма канцэрта складалася з буйных інструментальных твораў беларускіх кампазітараў, прысвечаных 30-годдзю БССР.

Найбольшую цікавасць у слухачоў выклікала 3-я сімфонія з хорам Я. Цікоцкага. Цалкам заснаваная на беларускіх народных мелодыях і звязаная з сучаснымі бытуымі інтанацыямі савецкай масавай песні, сімфонія сведчыць аб значным мастацкім і ідэйным росце беларускай сімфанічнай музыкі.

Аркестр Беларускай Дзяржаўнай філармоніі (дырыжор М. Шнейдэрман) не мала папрацаваў над сімфоніяй, каб дасягнуць яе да аўдыторыі. Сімфонія была выканана добра, калі не лічыць фінал, які прагучаў невыразна. Яго музыкальнае выразнасць і характэрна партытура павінны быць выяўлены больш арка.

У сувязі з выкананнем 3-й сімфоніі Я. Цікоцкага, хочацца сказаць, што Беларускай філармонія можа радавацца сваёму малядому сімфанічнаму аркестру, які за кароткі тэрмін зрабіў выдатныя поспехі. Аднак, у аркестры яшчэ няма зладжанасці, асабліва ў меднай групе, драўляныя інструменты не заўсёды сучучны, а струнная група, і асабліва вялянчолі, часам гучыць нястрыбна.

1-я частка скрыпачнага канцэрта кампазітара Д. Камінесага, якая характарызуецца сваёй спакойнай рамантычнай музыкай, не змагла захапіць аўдыторыю.

Ёй нехапае тэматычнай разнастайнасці і драматычнай насычанасці. 2-я частка, некалькі сузіральная па настрою, і 3-я, аптымістычная і тапа-выяўная па характару, прагучалі доора. Наогул увесь твор, напісаны з веданнем формы канцэртнасці, радуе сваёй свежасцю і арыгнальнасцю музыкальнай тканіны.

Б. Афанасеў — яшчэ малады выканаўца, але ён змог прывабіць аўдыторыю дасканалай тэхнікай і тонкім выразным гукам. Ён справіўся з віртуэзным бравальнай фінала, якая патрабуе высокай тэхнічнай і майстэрства.

Ін першы інтэрпрэтар канцэрта, Б. Афанасеў змог добра перадаць і раскрыць задуму творца. На канцэрце ўпершыню выконвалася святотычнае ўварчора П. Падавыбрава. У гэтым творы, прысвечаным 30-годдзю БССР, кампазітар выкарыстаў тэматычны багаты беларускія мелодыі. Але, на жаль, гэты матэрыял ва ўварчоры арганічна недастаткова звязаны і таму не стварае адзінага гукавога малядка. Гэта парушае ўражанне маналітынасці. Акрамя таго, ўварчоры нехапае гукавой насычанасці.

Што датычыцца выканання, дык, за выключэннем некаторай няроўнасці ў павольнай частцы, ўварчора прагучала пераканаўча і цікава.

Канцэрт пакінуў прыемнае ўражанне ў слухачоў. Ён паказаў мастацкія поспехі беларускіх кампазітараў, іх любіўныя адносіны да народнай беларускай песні.

С. БРОНСКІ.

Хата-чытальня на паперы

Над дзвярыма аднаго з будынкаў у вёсцы Юрава, Смалевіцкага раёна, Мінскай вобласці, вясцець тры шыльды: «Сельскі совет», «Пашта», «Хата-чытальня». Хата-чытальня ў гэтым будынку належыць толькі адна шафа. Але і ў ёй замест кніг і газет ляжыць тоўстая кіпа сельсавесенскіх спраў.

Загачыкам хаты-чытальні, ці, праўдзвей кажучы, «загачыкам шафы» прызначаны тав. Кішкурны. Ён лекцыі, ці даклады, ці гутарак калгаснікі тут не чулі на працягу ўсяго мінулага года. Не правадзіцца вечары мастацкай самадзейнасці і вечары адпачынку.

Можна-б і дадумаўся тав. Кішкурны адчыніць калі-небудзь увечары «хату-чытальню», дык зноў-жа — ляпмы няма. Апрача таго, наведвальнікам няма дзе пачаць пасяджэнне.

Нельга сказаць, што ў Юраве няма каму заняцца арганізацыяй культурнага адпачынку насельніцтва. У вёсцы толькі адны настаўнікі ў сярэдняй і вышэйшай аддзельнай налічваецца 12 чалавек.

Існуюць партыйная і комсамольская арганізацыі.

Але справа ў тым, што ніхто не цікавіцца хата-чытальняй. А калі хто-небудзь запытаецца ў Кішкурнага, чаму не працуе хата-чытальня, дык заўсёды пачуе адзін адказ: «Нама памашання». Для атрымання пакоў Кішкурны не прымае ніякіх захадаў. Ды і часо асабліва турбавацца, калі зрапугу яму выдаюць рэгулярна кожны месяц.

Тав. Кішкурны і адказныя таварышы са Смалевіч забылі аб тым, што хата-чытальня — гэта цэнтр усёй культурна-асветнай работы ў вёсцы.

Здзіўляе яшчэ і тое, што загачык Смалевіцкага раёна аддзела культурна-асветнай работы нічога не ведае аб Юраўскай хата-чытальні. І гэта не здзіўна, бо ён у Юраве за ўвесь час не быў ні аднаго разу.

А тым часам, моладзі вёскі няма дзе прачесці культурна свой адпачынак, няма дзе пачытаць газеты, паслухаць радыё, паглядзець кіно.

З. МАЗАЙСКІ.

Радзёпастаноўка па апавесці „Вяснянка“

Аддзел літаратура-драматычнага вшчаны Беларускага Радзёкітэта падрыхтаваў радзёпастаноўку па апавесці Тараса Хадкевіча «Вяснянка». Аўтар кампазіцыі і пастаноўшчык П. Данілаў. Выканаўцамі радзёпастаноўкі з'яўляюцца артысты:

Б. Платонаў, У. Уладзімірскі, У. Дзяржэнка, Р. Кашарніцкая, Л. Шынько, С. Станюта, І. Шаціла, П. Пекур і др.

Прэм'ера радзёпастаноўкі «Вяснянка» адбудзецца 6 лютага.

ПАВЕЛ ПЯТРОВІЧ БАЖОЎ

(Да 70-годдзя з дня нараджэння)

28 студзеня 1949 года грамадзесці Урала адзначала 70-годдзе з дня нараджэння Уральскага пісьменніка-аргана-посла, лаўрэата Сталінскай прэміі, дэпутата Вярхоўнага Савета ССРСР Паўла Пятровіча Бажова.

Творчасць П. Бажова, несумненна, — буйніцтва з'ява савецкай літаратуры. Пісьменнік не толькі здолеў сабраць і паслухаць шмат кантоўнага ў народа, ён уласнаў гэта і данёс да чытача з майстэрствам дасціпнага і мудрага мастака.

Аўтар вядомага зборніка сказанняў «Ляхітва шкатулка» — яркі народ-мент. Ён выраза на творчасці народа шмат даў народу — яго літаратуры, яго жыванісцю, сцэне. Народзе маты-льскіх сказанняў Бажова складаецца і піншача музыка балета «Кветка». «Сказанні старога Урала» на сцэне Маскоўскага тэатра паводле матываў сказанняў расійска-на сцэны ў палашах піянераў, у ятых садах. Мастакі і скульптары юць, лепяць, выразаюць з каменя ва героіў яго твораў.

Працуюць над сказаннямі Бажова таксама замежныя перакладчыкі і ілюстратары, захопленыя самароднай прыгажосцю «Малахітавай шкатулкі». Яго сказанні перакладзены на французскую, англійскую, персіскую, фінскую і іншыя мовы. Але ніякі пераклад не можа «захаваць і перадаць прыбытасць арыгнала. Як можна, шырыклад, убачыць на ішчай мове бажоўскай шуструю «Огневушка-поскакушка», жывавалася, у блакітных сарафанчыку, якая ўса ўвабівалася ў сваім імені, дадзеным ёй рускай фантазіяй!

П. П. Бажоў можа ганарыцца вядомым Урала, яго гісторыі і горавазюскага побыту. Ён выдатна ведае рускую народную мову, фальклор і уральскі эпас. Усё гэта дэталёва ўдалося вывучыць аўтару «Малахітавай шкатулкі».

Бажоў нарадзіўся 28 студзеня 1879 года ў вёсцы рабочага Сысерцкага заводу, Екаперыбургскага ўезда. Сям'я яго часта пераязджала з аднаго завода на другі, і гэта садзейнічала пашырэнню круглагаду назіральнага хлопчыка. Уся абстаноўка маленства давала шмат матэрыялаў для развіцця здольнасці да мастацкай творчасці. Тут і горы Урал, тут і бывалыя старыя захоўваліныя старых легендарных паданняў, што ахвотна апавядаюць моладзі свае былі і казкі аб старадаўнім побыце; тут і людзі з вялікім паэтычным талентам, такія, як «майстарка» Мякіна, які пакінуў глыбокае ўражанне ў свядомасці Бажова сваімі імпрывізацыямі, «грубымі па задуме, яркімі на багачыню вобразаў і дасціпнымі па апрацоўцы дэталю».

Годы вучэння Паўла Пятровіча (да 1889 года — у заводскай школе, насяля, па 1893 год — у Екаперыбургскім гарадскім вучылішчы, а з гэтага года да 1899 года — у Пермскай семінарыі) адкрывалі яму скарбы рускай класічнай літаратуры. Ён захапляецца Чэхавым, шмат чытае Маміна-Сібірака, Мельнікова-Пічарскага і Салтыкова-Шчарына. За 1899 па 1917 год — работа настаўнікам рускай мовы ў Екаперыбурзе і Камышова, якая давала магчымасць выкарыстоўваць летнія канікулы для выдравання па роднай краіне.

Бажоў робіць падарожжы на поўдзень, пабыўаў у Крым, на Каўказе, на Украіне, любіў праікаць у глухія куткі Урала, яго цікавіць усё багаче жыццё, усё разнастайнасць рэчаіснасці. Не думачы яшчэ зрабіцца пісьменнікам-прафесіяналам, ён не павідае без увагі самай драбня дэталі народнага побыту, асабліва уральска-гарнавоў. Бажоў сочыць за своеабавязнасцю і маляўнічасцю мисповых гаварак. Усваяючы нагаворы і народныя язгены, слоў і прымаўкі, тэрміналогія гарнавоў, які зарэсены ім са строгім навуковым надыходам у існы аб'ёмістых сшыткаў.

Прыглядваюцца Павел Пятровіч да розных рабасцяў. Ён сцэнаграфічна складала вывучыць «Сярод халмаў» граніўнычма, ідэйны дэ-маскава

вырабу зброі і чаканкі сталі. Ён бачыў таленавіты простага рускага чалавека, творчую ініцыятыву горнарабочых Урала, іх любоў да сваёй працы. Бажова захаляе смеласць тых людзей, якія могуць ісці «сваім асаблівым шляхам» наватара, піянера. Такого іменна чалавека і ўславіў паэзія пісьменнік у сваіх сказаннях. Сярод пыхла «Сказанніў аб немцах» (1943 г.) ёсць сказанне «Іванка-Крылатка».

У ім паказана аднабаротнасць і прылі (у вайстэрстве чаканкі шабляў) паміж немцам-раменсікам, які ведае сваю справу, і златаўстаўскім хлапцом Іванкай, што працявіў «жывінуку» ў працы, творчую думку. Рускі Іванка бліскуча цаказаў сябе ў спаборніцтве з немцам — і перамог.

У бурны дні рэвалюцыі 1917 года Павел Пятровіч пачаў літаратурную работу як газетчык-фельетаніст. Уступіўшы ў 1918 годзе ў рады камуністычнай партыі, ён дорахавотыкам ідзе на фронт у часе грамадзянскай вайны на Урале. Актыўнае амагачэнне за савецкую ўладу, ваяваў у Сібіры, на Аляці, узначальваў баях за Перм, трымаў у палон чыкава турмы і займаецца арганізацыяй парты-

занскіх атрадаў з сямлі Томскага ўрмана. У канцы 1919 года ўваходзіць з партызанамі ў Усць-Камэнаторск. Яго выбарыш сакратаром Усць-Камэнаторскага ўезднага камітэта ВКП(б), а насяля — членам Сяміпалатнага губкома. І ўвесь гэты час ён прыняў газетную работу.

1921 год Павел Пятровіч праводзіць у Камышова за рэдагаваннем газеты «Чырвоны шлях», насяля пераязджае ў Свердловск, дзе працуе да 1925 года ў «Сялянскага газете».

У якасці карэспандэнта газеты Бажоў часта ездзіў у сёлы і вёскі Урала, сваім непасрэдным удзелам дапамагаў «рабавіцка маладым парасткам новага побыту ў густым застарэлым быльнягу».

З 1923 года пісьменнік стала жыве ў Свердловску, працягвае вывучэнне Урала, іша нарысы, артыкулы, апавіданні.

Першая кніга Бажова «Уральскія былі» выйшла ў 1924 годзе. Гэта нарысы з жыцця выдаўца мінулага Сысерцкіх заводаў, наступныя пяць яго кніг набылі і замалёвак побыту перадрэвалюцыйнага і рэвалюцыйнага Урала таксама існы гісторыка-публіцыстычны і краязнаўчы характар.

У 1936 годзе Бажовым напісана яго першае сказанне «Дарагое імячка». На словах самога Паўла Пятровіча, гэта любімы твор пісьменніка. Хутка ім былі створаны яшчэ два сказанні: «Пра вяліка Полаза» і «Медная гары газасцяна». У гэтых творах Бажоў выступае, як незвычайна таленавіты савецкі мастак, што мае свой здзіўляючы стыль, у які адлюстравалася «славаў народнай паэзіі і сучаснага перадавога светлагідагу».

Ужо ў «Дарагім імячку» бачна, што Бажоў улада валодае фальклорнымі вобразамі, сюжэтам, мовай. Гэтае сказанне дае нам не толькі прыклад творчай апрацоўкі фальклорных элементаў, але паказвае, якой высокай гармоніі паміж матэрыялам і ўласнай паэтычнай задумай можа дамагчыся пісьменнік у ідэйным і мастацкім развіцці гэтых элементаў.

Усім сказанням Бажова ўласціва мета-лікараванасць. Яны інтэлектуальна насычаны і ўяўляюць сабой канцэртнае мас-шчынае выражэнне імкненняў народа і аўтарскіх ідэй.

Адзінаццаць год таму назад, 4-га лютага 1938 г., памер адзін са старэйшых беларускіх паэтаў — Алесь Кандратавіч Гурло. Пачаўшы літаратурную дзейнасць да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, А. Гурло амаль за 20 год сваёй паэтычнай працы стварыў шмат вершаў, якія пакінулі значны след у беларускай літаратуры.

Нарадзіўся Алесь Кандратавіч Гурло 19 студзеня 1892 года, у мястэчку Бялылі, на Слуцкім, у сям'і беднага селяніна. У 1908 годзе скончыў кампльскае чатырохкласнае вучылішча. З прычыны вялікай беднасці, у якой жылі бацькі будучага паэта, пасля смерці маці Алесь кідае вучобу і пачынае працаваць пастухом, парабкам.

У 1909 годзе ў «Нашай ніве» былі амагачаны першыя вершы А. Гурло. У гэтым-жа годзе паэт уступае ў кампльскую сацыял-дэмакратычную арганізацыю. У канцы 1911 года пакідае Кампль, едзе ў Іценбург і паступае на працу на механічна-ліцейны завод «Вулкан». Як член сацыял-дэмакратычнай арганізацыі, выдзе там работу, карэспандыруе ў «Праўду», уваходзіць у прафсаў металістаў.

Восенню 1913 года быў прызваны ў царскую армію і трапіў у Валтыцкі флот. Шлаваў на крэйсера «Вагатыр», а насяля на мінасоцы «Забялка», дзе і застала яго імперыялістычная вайна. Прымаў удзел у баях — у 1916 і 1917 гадах, вёў рэвалюцыйную работу сярод матросаў. У дні Лютаўскай рэвалюцыі і Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі актыўна ўдзельнічаў у вайсковым камітэце, быў сярод штурмавых атрадаў, якія бралі Зімні палац. У ваях быў цяжка паранены і доўга ляжаў у шпіталі.

У 1921 годзе пераехаў у Мінск на сталую працу.

З маленства зведзены на ўласным вопыце гаротнае жыццё селяніна, А. Гурло першыя свае вершы прысвячае нешчаслівай долі беларускага музыка, дэмнай і абяздоленай вёсцы. Паэт піша аб беззямельніку, які «рупацца мае», у якога «да работы ёсць ахвота», але ў якога няма зямлі, ад яго нівы, «вузкая, як стужка», «пахне пусткай» і яе «абмінае нават птушка» (вершы «Беззямельнік» — 1910 год, «Нядоля» — 1911 год). Селянін бачыць шырокія гоі, сады-гудычары, лясцы і сенажаці, якія павінны «прыналедаць чалавеку», — ён адзін тут гаспадар, але ён не мае па іх права.

«Дзе ты, доля?»... — пытае паэт. Ён не знаходзіць не пад страхамі сялянскіх хат, там чуваць толькі стогны і енкі завядзанага мужыка, там відаць толькі яго слязы, яго гора. І з-пад яра паэта выхляюць сумныя, які сама дола селяніна, вэршы. «Падвільная вясна», «Нядоля», «На паншчыне», «Надоўныя спеў», «Беззямельнік», «Вязродны», «У турме», «Волькі мушкі» — ужо ад адных назваў гэтых вершаў вее тугой, гэта песні жалбы аб муках роднай старонкі.

Браў мой, краю, Гораў павітаў; Усё ў табе, знаю, Потам абаіта.

Поту і сабаў Многа без ліку.

(«Родная краю», 1913 год)

Аднак не толькі сум і скарпа на палюю гучаць у дакстрычніцкіх вершах А. Гурло. «...І жыць хачу, як треба!» — кідае паэт выклік змрочнай рэчаіснасці. Ён не хоча мірыцца з існуючым становішчам рачоў і абіцае: «Доля брыдка... буду сілай дабіваць» (1910 год).

У суровы час чорнай рэакцыі, які наступіў пасля паражэння рэвалюцыі 1905 года, паэт не губляе веры ў надыход светлых дзён, у надыход вызвалення. У цудоўным вершы «Не гасіце агню», напісаным у 1910 годзе, ён смела ўспыкае: «Не гасіце агню! Хай гарыць везе-ля, хай палаюць іскрысты ў дыме почы... Не гасіце, бо досяць ўжо цме панавані; пыхай польмя зыркае ўеша»...

Трэба было мець мужнае сэрца і непахісную ўпэўненасць у тое, што шчасліва доля заспеціць ў хале працоўнага чалавека, каб у тым часе напісаць:

Не гасіце агню, пакуль ноч не міне, Пакуль сонца зямлі не сгарэе, А прыгожы дзень серабрыста блісне, І дарога жыцця прасвятлее.

З першых крокаў літаратурнай дзейнасці паэта не павідала думка-паэзія: «Быць хачу — і буду вольным, — гэтак кажа маё сэрца». Праўда, акрэсленых шляхоў да ажыццяўлення сваёй мары паэт яшчэ не ведаў. У А. Гурло мы не знайдзем вершаў-заявікаў да народнага паўстання, да рэвалюцыі. Дасей заданніў волю, мар аб надыходзе светлай будучыні ён не ідзе. Ды і само разу-і гэтай будучыні ў паэта нічога абст-і мае. «Шчасце вельмі мае, людзям», — вольні доўгі («Мая перада 1914 год). Часамі ў паэта гучаць матэ-адзіночкі тугі. «Я — не знаю, што рабіць Куды ісці», — пытаецца паэт у вель-«Я вольна дач хачу»